

**TOWERY BY DIE TSWANA MET
BESONDERE VERWYSING NA DIE
*KGATLA-BAGAKGAFELA***

deur

JACOBUS LOUW REYNEKE

Voorgelê ter vervulling van 'n deel

van die vereistes vir die

graad

D. PHIL.

in die Fakulteit Lettere en Wysbegeerte

Universiteit van Pretoria

PRETORIA

14 MEI 1971

VOORWOORD

Met die voltooiing van hierdie proefskrif betuig ek my hartlike dank teenoor my hooggeagte promotor, professor dr. P.J. Coertze wat my gelei het op die weg van volkekundige navorsing en noukeurige formulering.

Die administrasie van Botswana (destyds: Betsjoeana-land Protektoraat) het goedgeunstiglik toestemming en toegang verleen tot die Kgatla-, Kwena- en Tlokwa-gebiede, waar die navorsingswerk gedoen kon word, waarvoor ek my opregte dank uitspreek. Die Bantoesakekommissaris te Pilanesberg in die Rustenburg distrik was altyd simpatiek teenoor hierdie studie onder die Bakgatla-bagaKgafêla, waarvoor ek my waardering wil betuig.

Teenoor dr. L.E.W. Codd en sy personeel van die Nasionale Herbarium in Pretoria wil ek 'n besondere woord van dank spreek vir die honderde plante wat hulle vir my geïdentifiseer het. Professor J.M. Watt van die Departement Farmakologie van die Universiteit van die Witwatersrand het besonder belang gestel in hierdie studie en ek wil hom graag bedank vir sy prikkelende voorbeeld en aanmoediging. Dr. N.J. van Warmelo, dr. P.L. Breutz, prof. D.G. Steyn, prof. A.A. van Schalkwyk, dr. J.B. van Schalkwyk en dr. G.H. Teichler het almal in persoonlike gesprekke belang gestel en raad gegee, waarvoor ek hulle van harte bedank.

Vir die vergunning deur die Algemene Sendingkommissie van die N.G. Kerk in S.A. (Kaap), en later ook die Sinodale Sendingkommissie van die N.G. Kerk van Noord-Transvaal, om tydens my bediening as sendeling aan hierdie studie te werk, spreek ek my opregte waardering uit. Die Verenigde Bybelgenootskap en die Bybelgenootskap van S.A. maak die finale afronding moontlik, deur die toekenning van verdere studieverlof. Deur bemiddeling van Ds. G.J. Davidtsh het die Grootkerk Utiliteitsmaatskappy goedgeunstiglik 'n bydrae gemaak tot die publikasiekoste van hierdie proefskrif, en so ook Mej. E. Fouche en Mev. J.M. Auden. Die Nasionale Raad vir Sosiale Navorsing het ook 'n groot deel van die koste van hierdie ondersoek gefinansier en my telkens aangemoedig om die ondersoek te voltooi. My hartlike dank aan hulle almal. Hierdie ondersoek sou egter nie gemaak kon word sonder die persoonlike hulp van die dingaka (toordokters) self nie. Sestien van hulle het oor 'n tydperk van 17 jaar die meegaande inligting verstrek. My hoë waardering en opregte dank betuig ek teenoor hulle van wie die Tswana-tekste (met vertaling) as bylaag tot hierdie studie verskyn. Gaandeweg betuig ek ook my erkentlikheid teenoor aangehaalde skrywers.

Teenoor my eggenote en my kinders asook teenoor my ouers is ek meer as dank verskuldig vir die bemoediging en hulp wat hulle te alle tye verleen het. Mag hierdie studie wat vir my 'n voortdurende bron van vreugde en ook 'n openbaring gewees het, andere ook lei op die weg van verdere

navorsing en sodoende help om die Bantoe se volkserfenis vir hul nageslagte te bewaar. Ook wil ek die hoop en vertroue uitspreek dat dit vir staatkundige- en kerkleiers tot hulp sal wees om die voorwerp van hul bearbeiding beter te ken en simpatiek te begryp.

J.L. REYNEKE

PRETORIA
14 Mei 1971

SAMEVATTING

TOWERY BY DIE TSWANA MET
BESONDERE VERWYSING NA DIE
KGATLA-BAGAKGAFELA

deur

JACOBUS LOUW REYNEKE

soos voorgelê onder leiding van
Prof. dr. P. J. COERTZE, M.A., D. Phil.,

Hoof van die Departement Volkekunde
Universiteit van Pretoria

Voorgelê ter vervulling van 'n deel van
die vereistes vir die graad

D. PHIL.

in die Fakulteit Lettere en Wysbegeerte
Universiteit van Pretoria

PRETORIA

14 Mei 1971

Die proefskrif handel oor die bongaka of towerypraktyke van die Batswana in Transvaal en Botswana. Die studie is hoofsaaklik gebaseer op oorspronklike navorsingswerk wat vanaf 1952 tot 1968 gedoen is, toe meer as 300 tekste in die Tswana-taal woordeliks afgeskryf is soos gedikteer deur 16 Tswana-dingaka of towerybeoefenaars. Meeste van die tekste is deur dingaka van die Kgatla-bagaKgafela gedikteer, maar ook is daar tekste van die Ngwato, Kwena, Tlokwa, Tlhako en ander stamme se dingaka. Hierdie tekste met vertaling langsaan en verklarende aantekeninge vorm die grondslag van hierdie proefskrif en word derhalwe as byvoegsel in 'n tweede band hierby aangebied. In die verhandeling word voortdurend na hierdie tekste verwys, veral omdat inligting wat voorheen nie beskikbaar was nie vir sover dit die Tswana betref, daardeur bekombaar geword het en in 'n sekere sin is dit 'n uitbouing van die bestaande literatuur oor die denke en wesensopvatting van die suidelike Bantoe.

Die proefskrif gee 'n inleidende oorsig oor bestaande opvattinge oor towery waarin die belangrikste beskouinge in die Volkekunde behandel word. Hierna word die geskiedenis van die Kgatla asook die stamstruktuur van die Tswana behandel, met 'n oorsig oor die sosiale organisasie, die gesagsstruktuur, ekonomiese aspek en die godsdienstige lewe. In Hoofstuk IV word meer spesifiek gelet op die toordokters en hul klassifisering waarna in Hoofstuk V in meer detail gelet word op die opleiding van die dingaka, hul toerusting, en skakeling met die badimo of voorouergeeste. Hul invloedseer in die stamlewe word vervolgens behandel soos o. a. in die kgotla of volksvergaderplek, in die gesinslewe, en hoe hul optree as 'beskermers' van die gemeenskap, en as bemiddelaars in die stamreligie.

Die veelvuldige dienste wat hulle as geëerde en gesogte helpers verrig in hul samelewing word meer uitvoerig bespreek in Hoofstuk VII, soos o. a. hul optrede teen baloi of toornaars.

Dolosgooiery met die ditaola word analities bespreek om die onderliggende sisteem by die interpretasie van die valwyses te verklaar. Vervolgens word die ngaka as geneesheer behandel, met 'n noukeurige ondersoek na die metodes van behandeling by verskillende soorte siektes, asook die vroegtydige afwering daarvan. 'n Faset van die bongaka waaraan besondere aandag gegee is, is die plante wat gebruik word. Monsters van meer as 500 verskillende plante is onder leiding van die dingaka in die veld versamel en hul gebruike in die tekste aangeteken, waarna hul vir identifikasie na die Nasionale Herbarium in Pretoria gestuur is. Heelwat nuwe lig kon gewerp word op die Tswana-name en -gebruike van die inheemse plante wat in Hoofstuk IX behandel word. 'n Lys van die name uit Tswana na die wetenskaplike benaming, en ook andersom word as byvoegsel aangeheg.

Hoofstuk X handel oor die gebruik van insekte, reptiele, voëls en ander diere, asook die mens, in die preparate van die dingaka.

In 'n slothoofstuk word die denke by die Bantoe met betrekking tot die magiese en die empiriese nagegaan in die lig van die voorgaande uiteensetting met verwysing na die bestaande literatuur. In die hoofstuk word die towerygeleef ook eties beoordeel en daar word ook gelet op die invloed wat dit nog het op die hedendaagse Kgatla en Tswana se godsdienstige lewe.

SUMMARY

TSWANA MAGIC WITH SPECIAL
REFERENCE TO THE
KGATLA-BAGAKGAFELA

by

JACOBUS LOUW REYNEKE

as presented under the guidance of
Prof. dr. P.J. COERTZE, M. A. , D. Phil.

Head of the Department of Anthropology
of the University of Pretoria

Presented in partial fulfilment of the
requirements for the degree

D. PHIL.

in the Faculty of Arts and Sciences
University of Pretoria

PRETORIA

14 May 1971

This thesis deals with bongaka or the magical practices of the Batswana in the Transvaal and Botswana. It is mainly based on original research-work which was done between 1952 and 1968. More than 300 texts were written down verbally as dictated by 16 Tswana dingaka ('magicians', 'witch-doctors' or 'medicine-men'). Most of the texts were dictated by Kgatla-bagaKgafela dingaka, but there are also texts of magicians from the Ngwato, Kwena, Tlokwa, Tlhako and other tribes. The original texts with translation and clarifying notes, form the basis of this thesis and are presented in an accompanying volume. Continuously reference is being made in the treatise to the original material, because of considerable new information which has come to light, which was not previously known with regard to the Tswana; to a certain extent it is also an addition to present literature on the principles of Bantu thought and their concept of reality.

The thesis commences with an initial resumé of past and present-day views on magic sorcery and witchcraft in Anthropology. Subsequently the history of the Kgatla and the tribal structure of Tswana society is surveyed, with special reference to social organization, the tribal authority, the economic aspect and religious life. In Chapter IV the various types of dingaka or 'magicians' are discussed. In Chapter V their training, equipment, and contact with the badimo or ancestor-spirits is described. This is followed by a review of the activities and influence of the dingaka in the kgotla (tribal assembly) and in the everyday life of the family and the individual, and how they act as 'protectors' of society and as mediators in tribal religion. Their manifold services as honoured helpers of society are discussed in detail in Chapter VII, as for instance in the prevention and treatment of boloi (sorcery) by baloi (sorcerers).

Divination by means of ditaola or divining-bones is analysed so as to reveal the underlying system of interpretation. The ngaka is then discussed as 'doctor' with a detailed study of his treatment of illness, as well as its prevention. Special attention is given to the plants which are used by the dingaka. More than 500 different plants were collected under guidance of the 'doctors', and the medicinal uses recorded as dictated by them. Botanical specimens were forwarded to the National Herbarium in Pretoria for identification. Quite a considerable amount of new information on names and uses of the indigenous plants of Botswana and the Western Transvaal were obtained, and this is discussed in Chapter IX. A list of Tswana names with their scientific equivalents and vice versa is attached in the addendum. Chapter X is a description of the use made of insects, reptile, bird and animal, as well as human body parts in the compounded 'medicines'.

In a final chapter Bantu thought is discussed as pertaining to the magical and the empirical world in the light of the foregoing information, with reference to existing literature. The magical beliefs and practices of the Tswana are evaluated ethically and its influence on their present-day religious life is finally reviewed.

INHOUDSOPGAWE

Bladsy

VOORWOORD	1
<u>HOOFSTUK I - INLEIDEND</u>	1
A. PROBLEEMSTELLING	1
B. BESKOUINGE OOR TOWERY	4
1. Algemene kenmerke van towery	5
2. Teorieë en beskouinge in die Volkekunde oor towery naas religie	8
(a) Die Ewolusionistiese voorstanders	8
(b) Die Historiese rigting	14
(c) Die Sosiologiese eksponente	17
3. Latere Denkrigtings	21
(a) Die Funkzionele skool	21
(b) Die hedendaagse opvattinge in verband met die Kultuur-sosiologiese funksie van religie en magie in die samelewing	26
4. Die wese van towery	35
5. Tswana-beskouinge oor die bonatuurlike	37
(a) Persoonlike supernaturalisme	37
(b) Onpersoonlike supernaturalisme	37
(i) Goedgesinde towery (<u>bongaka</u>)	38
(ii) Kwaadgesinde towery (<u>boloi</u>)	41
C. METODE VAN ONDERSOEK	43
1. Metodes van andere	43
2. Eie metode	46
(a) Etnografiese bronnestudie	46
(b) Persoonlike veldwerk	46
(c) Tegniese verwerking	51
D. SAMEVATTING	52
<u>HOOFSTUK II - HERKOMS EN GESKIEDENIS VAN DIE KGATLA</u>	58
A. INLEIDING	58
B. HERKOMS	58
C. VROEË GESKIEDENIS VAN DIE KGATLA	59
I Kgafela	62
II Tebele	62
III Masellane	62
IV Modimakwane	62
V Kgwefane	62
VI Molefe	62

VII	Makgotso	63
VIII	Pheto	63
IX	Senwelo	63
X	Letsebe	63
XI	Motlotle	63
XII	Pilane	63
D. UMZILIKAZI SE VERSKYNING		63
E. KGATLA STAMHOOFDE NA UMZILIKAZI		64
XIII	Kgotlamaswe	64
XIV	Molefi	64
XV	Kgamanyane	65
XVI	Lentswe	65
XVII	Ramono	66
XVIII	Dialwa	66
XIX	Ofentse	66
XX	Thari	66
XXI	Tidimane	66
F. KONTAK MET DIE BLANKES		66
1.	Sendinginvloede	68
2.	Werks- en kultuurkontakte	75
G. DIE HUIDIGE TSWANA- EN KGATLA-WOONGEBIED		76
H. BEVOLKINGSSTATISTIEK		77
I. SAMEVATTING		77
 <u>HOOFSTUK III - DIE STAMSTRUKTUUR VAN DIE TSWANA</u>		
<u>GEMEENSKAP</u>		80
A. DIE SOSIALE ORGANISASIE		80
1.	Die huisgesin	80
2.	Die stamwyke (<u>dikgôrô</u>)	81
3.	Die vaderreg	83
4.	Ouderdomsgroepering	84
5.	Geslagsgroepering	84
B. DIE GESAGSSTRUKTUUR		85
1.	Die stamhoof of opperhoof	86
	(a) Opleiding, opvolging en pligte van die stamhoof	87
	(b) Stamrade en amptenare	88
	(c) Regspleging	90
	(i) Die hofstelsel en hofprosedure	91
	(ii) Die familiereg	92
2.	Die wykshoof en <u>kgôrô</u> -verdeling	94
3.	Die <u>lesika</u> -hoof of <u>linie</u> -hoof	96
4.	Stam- en Staatsgesag	97

C. EKONOMIESE LEWE	98
D. DIE GODSDIENSTIGE LEWE VAN DIE KGATLA	100
1. Die tradisionele opvatting	101
2. Die Bakgatla en die Christendom	104
E. DIE POSISIE EN STATUS VAN DIE <u>NGAKA</u> IN DIE STAMLEWE	108
F. OPSOMMING	113
<u>HOOFSTUK IV - DIE <u>DINGAKA</u> OF TOORDOKTERS EN HUL</u>	
<u>KLASSIFISERING</u>	117
A. BY ANDER STAMME EN DIE TSWANA	117
B. KLASSIFISERING	122
1. Die <u>dingaka</u> wat dolosse het	122
2. Die <u>dingaka</u> wat nie dolosse het nie	123
3. Alle Tswana <u>dingaka</u> gebruik "kragmiddele" en plante	124
4. Die "uitsuier" (<u>sedupe</u>)	125
5. 'n Toornaar (<u>moloi</u>)	127
C. DIE VERGOEDING VAN DIE <u>DINGAKA</u>	129
D. SAMEVATTING	131
<u>HOOFSTUK V - DIE OPLEIDING VAN DIE <u>NGAKA</u></u>	
A. DIE KANDIDAAT KRY 'N 'ROEPING'	133
B. GESKIKTE KANDIDATE	134
C. DIE OPLEIDING	135
D. DIE TOERUSTING VAN DIE <u>NGAKA</u>	139
1. Sy mus	139
2. Die wildebees-stertkwas	139
3. Die halssnoer	140
4. Die dolosse	140
5. <u>Mankgwenyane</u> : die aanwyser	140
6. Die medisynesak	141
7. Die suighoring (<u>motlhogo</u>)	141
8. Die graafyster (<u>kepu</u>)	142
9. Die handdisseltjie (<u>phalo</u>)	142
10. Die assegaai (<u>lerumo</u>)	142
11. Die fluit (<u>phala</u>)	142
12. Kragmiddelhorings	142
E. DIE <u>NGAKA</u> SE PERSOONLIKE BEVEILIGING	143

F.	DIE <u>NGAKA</u> SE VOORTDURENDE KONTAK MET DIE VOOROUERGEESTE	146
G.	SPECIALISERING	149
H.	SAMEVATTING	150
 <u>HOOFSTUK VI - DIE INVLOEDSFEER VAN DIE DINGAKA IN DIE SAMELEWING</u>		152
A.	SY EERVOLLE POSISIE IN DIE <u>KGOTLA</u> (VERGADERPLEK)	152
B.	DIE <u>NGAKA</u> AS RAADGEWER EN BEVEILIGER VAN DIE GESINSLEWE	153
C.	TOEVLUGSOORD VIR PERSOONLIKE MOEILIKHEDE	154
D.	DIE <u>NGAKA</u> AS BESKERMHEER VAN DIE GEMEENSKAP ...	156
E.	DIE BRON VAN WRAAKMIDDELE	157
F.	BEMIDDELAAR IN DIE STAMRELIGIE	157
G.	DIE <u>BONGAKA</u> SE NUWE VORME IN DIE SEPERATISTIESE KERKE	159
H.	HOUDING VAN DIE OWERHEID TEENoor DIE <u>DINGAKA</u> ...	161
I.	SAMEVATTING	162
 <u>HOOFSTUK VII - DIE VEELVULDIGE DIENSTE VAN DIE NGAKA AAN DIE STAMLEDE</u>		163
A.	BY DIE AANLê VAN 'N STAT	163
B.	DIE INSEëNING VAN 'N STAMHOOF	163
C.	KRISISTYE IN DIE STAMLEWE	165
	1. Reënmaak	165
	2. Oorlog	169
	3. Die leeu jag	171
D.	DIE <u>NGAKA</u> IN DIE STAMSKOOL	172

E.	BEVEILIGING VAN DIE STAMGEBIED EN EIENDOM	...	175
	1. Beveiliging van die landsgrense	...	176
	2. Beveiliging van die stat	...	176
	3. Beveiliging van die tuiste	...	177
	4. Beveiligingsritus vir die beeskraal	...	180
	5. Watervoorsiening	...	182
	6. Beveiliging van die landerye en oeste	...	183
	7. Afwering van sprinkane en vinke	...	184
	8. Beveiliging van voedsel by 'n huwelik	...	185
F.	DIE <u>NGAKA</u> EN DIEFSTAL	...	186
G.	OPTREDE VAN DIE <u>NGAKA</u> TEEN <u>BALOI</u> OF TOORNAARS		187
H.	DIE AFWERING VAN WEERLIG	...	190
I.	DIE <u>NGAKA</u> AS GENEESHEER	...	192
J.	OPSOMMING	...	193
<u>HOOFSTUK VIII - DIAGNOSERING VAN SIEKTE EN</u>			
	<u>TEENSPOED</u>	...	196
A.	DOLOSGOOIERY	...	196
	1. Die maak, kraggee en 'opwek' van dolosse	..	197
	2. Die name, eienskappe en relatiewe belangrikheid van die dolosse	...	200
	3. Die verskillende valwyses van die dolosse		202
	(a) Die valwyses	...	203
	(b) Die prysliedere van die valwyses en hul interpretasie	...	210
	(c) Uitsprake	...	211
	4. Kgatla dolosgooiery vergelyk met ander stamme	...	213
B.	WAARSÊERY DEUR <u>MANKGWENYANE</u>	...	215
C.	WAARSÊERY DEUR <u>SEGWANA</u>	...	215
D.	WAARSÊERY DEUR 'N ORAKEL	...	215
E.	SIMPTOMATIESE KENNIS VAN SIEKTE	..	216
F.	DIE VOOROUERGEESTE SE AANDEEL IN SIEKTE EN DIAGNOSE	..	217
G.	OPSOMMING	...	219

<u>HOOFSTUK IX - DIE AFWERING EN BEHANDELING VAN</u>		
<u>SIEKTE EN TEENSPOED DEUR DIE NGAKA</u>		222
A.	SIEKTE	222
1.	Afweringsmiddele	223
2.	Die behandeling van siekte	223
	(a) Die hart en bloedstelsel	224
	(b) Besetenheid of malheid	225
	(c) Vallendesiekte	227
	(d) 'Die groot hoofpyn'	228
	(e) Bloeding	230
	(f) Bloed	231
	(g) Die versameling van bloed tot menvorming	232
	(h) Geslagsverandering	234
	(i) Baarmoederongesteldheid	234
	(j) Vrugbaarheid	235
	(k) Kraam en toordery	235
	(l) Tydens 'n bevalling	235
	(m) Na die geboorte	236
	(n) Die reëling van maandstondes	238
	(o) Die versterking van die man	239
	(p) Urino-genitale ongesteldheid	241
	(q) Die dood bring ongesteldheid	243
	(r) Behandeling van ernstige krankheid	245
	(s) Maagbloeding	247
	(t) Teengif vir: <i>Adenia digitata</i> (bobbejaangif)	247
	(u) Aambeie	248
	(v) Gal	248
	(w) Behandeling van die scrotum en prostaat	249
	(x) Die verwydering van 'n geswel	250
	(y) Die bors	250
	(z) Been- en voetkwale	251
	(aa) Gewrigsontsteking	253
	(ab) Velaandoeninge	254
	(i) Brandwonde	254
	(ii) Sere	254
	(iii) 'n Pitsweer of bloedvint (<u>tlhagala</u>)	255
	(iv) Inwendige sere	255
	(v) 'n Oop seer	256
	(ac) Oor, neus en keel	256
	(ad) Tandpyn	257
	(ae) Seer oë	258
3.	Magiese ritusse en siekte	258
4.	Bloedlating en inkerwing	259
5.	Uitsuiging van <u>sejeso</u> (vreter) met 'n <u>motlhogo</u> (suighoring)	260
6.	Vernietiging van 'n <u>sejeso</u> (vreter)	261
7.	Om 'n getoorde kranke te behandel	263
8.	Slangbyt	265

B.	DIE VOORKOMING VAN TEENSPOED	266
1.	Gevaarpunte	266
2.	Afweringsmiddele	266
	(a) Beveiligingsritus met kragmiddelhorning en 'lig'	266
	(b) Behandeling om teenspoed te voorkom	267
	(c) Dra van amulette	269
3.	Tokkelossie	270
C.	VERSEKERING VAN VOORSPOED	272
1.	Die <u>leswalo</u> of voorspoedsalf	272
2.	Die kragmiddelhorning (<u>lenaka la pheko</u>)	274
3.	Die fluit (<u>phala</u>)	279
4.	Om 'n 'swaar skaduwee neer te sit'	279
D.	VERGOEDING VAN DIE <u>NGAKA</u>	281
E.	SAMEVATTING	282
<u>HOOFSTUK X - BESTANDELE VAN KRAGMIDDELE EN</u>					
	<u>'MEDISYNE'</u>	288
A.	PLANTE DEUR <u>DINGAKA</u> GEBRUIK	290
B.	INSEKTE EN ANDER ARTHROPODA AS KRAGMIDDELE	301
C.	<u>DIPHEKO</u> OF KRAGMIDDELE VAN REPTIELE, VOËLS EN ANDER DIERE	306
1.	Slange (<u>dinoga</u>)	307
2.	Die krokodil (<u>kwena</u>)	312
3.	Die waterlikkewaan	313
4.	Die paling	314
5.	Die verkleurmannetjie (<u>leobu</u>)	314
6.	Die akkedis	315
7.	Die sandkoggelmander	315
8.	Die opblaaspadda	315
9.	Die waterskilpad en gewone skilpad	316
10.	Die seeskulp	316
11.	Die weerligvoël (<u>tladi</u>)	316
12.	Die visarend (<u>kgwadira</u>)	317
13.	Die volstruis (<u>mpšhe</u>)	318
14.	Die aasvoël (<u>lenong</u>)	319
15.	Die hamerkop (<u>mamasiloanoka</u>)	319
16.	Die heuningvoëltjie (<u>tshetlho</u>)	320
17.	<u>Kuamese</u> die swart voëltjie	320
18.	Ander voëls	321
19.	Die hoender (<u>kgogo</u>)	322
20.	Die leeu (<u>tau</u>)	322
21.	Die luiperd (<u>nkwe</u>)	322
22.	Die olifant (<u>tlou</u>)	322
23.	Wolf (<u>phiri</u>)	323
24.	Eland (<u>phofu</u>)	323

25.	Koedoe (<u>tholo</u>)	323
26.	Rooibok (<u>phala</u>)	323
27.	Ribbok (<u>mfele</u>)	324
28.	Duiker (<u>phuti</u>)	324
29.	Steenbok (<u>phuduhuda</u>)	324
30.	Klipspringer (<u>kololo</u>)	324
31.	Die ' <u>sandawane</u> '	324
32.	Vlakvark (<u>kolobe ya naga</u>)	324
33.	Die erdvark (<u>thakadu</u>)	325
34.	Ietermago (<u>kgaga</u>)	325
35.	Ratel (<u>magogwe</u>)	326
36.	Ystervark (<u>noko</u>)	326
37.	Krimpvarkie (<u>setlhong</u>)	326
38.	' <u>Senonnori</u> '	326
39.	Die rooi berghaas (<u>tlholwe</u>)	326
40.	Die bobbejaan (<u>tshwene</u>)	327
41.	Die mol (<u>serunya</u>)	328
42.	Die bees (<u>kgomo</u>)	328
43.	Die perd (<u>pitse</u>)	329
44.	Die bok (<u>podu</u>)	329
45.	Die skaap (<u>nku</u>)	330
46.	Vark (<u>kolobe</u>)	330
47.	Hond (<u>mpya</u>)	331
D. SAMEVATTING OOR LIGGAAMSDELE VAN DIERE							331
E. ANDER KRAGMIDDELE (<u>DIPHEKO</u>)							333
1.	Vuurklip	333
2.	Witklip (<u>taka-phepa</u>)	333
3.	Geel-grond (<u>loōpo</u>)	333
4.	Gesmelte sandkluit (<u>tšhadibe</u>)	333
5.	Graf-grond	334
6.	Water	334
7.	Vuur	334
8.	Sout	335
F. MENSLIKE LIGGAAMSDELE							335
G. DIE MENSOFFER							337
H. OPSOMMING							343
<u>HOOFSTUK XI - 'N BETRAGTING VAN TOWERY (BONGAKA)</u>							
<u>BY DIE TSWANA</u>							
A. INLEIDEND							347
B. DIE AANWENDING VAN KRAGVOLLE MIDDELE (<u>DIPHEKO</u>) .							349
C. ENKELE OPVATTINGE OOR DENKE BY DIE BANTOE ...							354

Bladsy

D.	DIE KOMBINERING VAN DIE MAGIESE MET DIE EMPIRIESE EN DIE RELIGIEUSE	359
1.	Empiriese denke	359
2.	Die magiese	360
3.	Religie	365
4.	Kgatla opvattinge	366
	(a) <u>Seriti</u> of 'persoonlikheid'	366
	(b) <u>Eienskappe</u> kan oorgeplant word	367
	(c) <u>Toordery (boloi)</u> as negatiewe mag	368
	(d) <u>Simboliese handeling</u> e	370
	(e) Die kruisteken	370
	(f) <u>Persoonlikheidsaanvulling</u> of -vermindering	371
	(g) Die 'verwydering' van siekte	371
	(h) <u>Dolosgooiery</u> as kennisbron	372
E.	PSIGIESE ELEMENTE IN DIE TOWERPRAKTYKE VAN DIE TSWANA	372
1.	Sekere psigiese eienskappe by die <u>ngaka</u>	373
2.	Die geestesgesteldheid van behandelde persone	375
F.	DIE TSWANA TOWERYGELOOF ETIES BEOORDEEL	377
1.	Volgens Tswana etiese standaarde	377
2.	Die Tswana towerygeloof beoordeel volgens die Christelike etiek	380
G.	TOWERY SE INVLOED OP DIE GODSDIENSTIGE LEWE	385
1.	<u>Bongaka</u> en die Tswana volksreligie	385
2.	Towery se invloed op die Tswana Christen- gemeenskap	386
3.	<u>Bongaka</u> in die sektebewegings	389
H.	SLOT	391
	<u>BYLAES</u>	398
	'n Samevatting van die proefskrif in Afrikaans	398
	A short summary of this thesis in English	400
	Plantelys: Tswana na wetenskaplike benaming	402
	Plantelys: Wetenskaplike na Tswana-benaming	421
	Tswana-woordelys	431
	Bibliografie	443

TSWANA TEKSTE met vertaling Band II.
